

RADOVI SA ZNANSTVENOG KOLOKVIJA

“Kraljevstvo Slavena” Mavra Orbinija - (re)produksijski okviri i recepcijski horizonti u četiristoljetnom trajanju

Obilježavajući četiristotu godišnjicu objelodanjanja jednog od najvažnijih formativnih djela ne samo hrvatske, nego i drugih južnoslavenskih historiografija, Odsjek za povijest i Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu organizirali su 5. studenoga 2001. godine znanstveni kolokvij pod nazivom „*Kraljevstvo Slavena*“ Mavra Orbinija - (re)produksijski okviri i recepcijski horizonti u četiristoljetnom trajanju.

Djelo *Il Regno de gli Slavi hoggi corrottamente detti Schiavoni*, odnosno u prijevodu *Kraljevstvo Slavena danas iskrivljeno nazivanih Skjavoni* dubrovačkog benediktinca Mavra Orbinija objavljeno je 1601. godine u Pesaru u tiskari Girolama Concordije. Premda ju je sastavio neetablirani povjesnik o čijem se životu do danas znade vrlo malo, ta se knjiga po svojim kvalitetama može mjeriti s najvažnijim ostvarenjima u srednjoeuropskoj historiografskoj produkciji na razmeđu humanizma i baroka. Osim toga, Orbinijevo djelo predstavlja jednu od najranijih formulacija panslavenske ideologije s dalekosežnim utjecajem u čitavu slavenskom kulturnom krugu, ali i u širem europskom kontekstu.

Ova je obljetnica stoga poslužila kao povod za interdisciplinarno promišljanje i propitivanje statusa, uloge i utjecaja Orbinijeve povjesnice u najširim okvirima njegovih produksijskih, reproduksijskih i recepcijskih horizonata. Naime, prikazujući na četiri stotine sedamdeset i tri stranice slavnu povijest Slavena od mitoloških početaka do osmanskih osvajanja, Orbini se služio respektabilnim korpusom od preko tri stotine kanoniziranih antičkih, srednjovjekovnih i humanističkih autora. Pritom je sintetizirao književne i ideologijske modele europske, osobito poljske i njemačke „nacionalne“ historije (Martin Kromer, Albert Krantz, Franciscus Irenicus, Sebastian Münster) s tradicijom kasnohumanističke dalmatinske historiografije (Juraj Šižgorić, Vinko Pribojević). Unatoč činjenici da već 1603. godine dolazi na „Popis zabranjenih knjiga“ rimskog Oficija Inkvizicije i to ponajviše zbog korištenja djela njemačkih protestantskih historičara, *Kraljevstvo Slavena* je polučilo iznimno velik i dugotrajan recepcijsko-reproduksijski učinak. Tako je, osim utjecaja na kasnije hrvatske pisce, npr. Franju Glavinića, Jurja Rattkaya, Pavla Rittera Vitezovića i Andriju Kačića Miošića, Orbinijevo djelo snažnog odjeka imalo i u srpskoj, ruskoj i bugarskoj historiografiji (Đorđe Branković, Jovan Rajić, Pajsije Hilendarski). Zahvaljujući svojim strukturnim obilježjima, Orbinijeva se povjesnica uspješno uklopila i u zapadnoeuropske re-

cepcijske okvire, o čemu najrječitije svjedoči činjenica da se njome obilato služio i francuski bizantolog Charles du Cange.

To je poslužilo kao povod da se na znanstvenom kolokviju okupe najjemenitiji domaći i strani stručnjaci različitih disciplinarnih usmjerenja koji su na inovativan i interaktivan način iz različitih pozicija nastojali interpretativno osvijetliti univerzalnu kulturološku dimenziju Orbinijeva djela. Kolokvij je, zahvaljujući problemski fokusiranoj raspravi u koju se, uz izlagače, uključio i velik broj studenata, polučio izniman uspjeh, upozorivši da značenjska slojevitost i historiografska recepcija Orbinijeve povjesnice ni izdaleka nisu istraživački i interpretativno iscrpljeni. Nažalost, zbog mnogobrojnih financijskih i organizacijskih teškoća moralo je proći čitavo desetljeće da se barem dio radova sa znanstvenog kolokvija objavi u ovome broju časopisa *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* i na taj način zainteresiranoj znanstvenoj i stručnoj javnosti pruži uvid u recentne dosege orbinoloških istraživanja.

Neumornim zalaganjem prof. dr. Drage Roksandića, tadašnjeg pročelnika Zavoda za hrvatsku povijest i voditelja znanstvenog projekta „*Triples Confinium* - hrvatska višegraničja u euromediteranskom kontekstu”, s kojeg su osigurana i nužna financijska sredstva, u ovom je broju *Radova Zavoda za hrvatsku povijest* objavljen dio izlaganja predstavljenih na kolokviju. Njihovi su autori spremno prihvatili poziv urednika da nakon desetak godina prošire, revidiraju i aktualiziraju svoje tekstove. Stoga im iskazujemo najdublju zahvalnost na trudu i strpljivosti bez kojih uspješna finalizacija ovog zahtjevnog posla ne bi bila moguća. Iskaze iskrene zahvale dugujemo i doc. dr. Hrvoju Gračaninu, glavnom uredniku časopisa *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, koji je zdušno prihvatio i uz velik urednički angažman realizirao ovaj projekt. Nažalost, u međuvremenu nas je zauvijek napustio akademik Sima M. Ćirković, najveći poznavatelj Orbinijeva djela koji je usto zaslužan i za objavljivanje prvog modernog kritičkog izdanja *Kraljevstva Slavena* 1968. godine. Njegovoj uspomeni posvećujemo ovaj blok članaka u nadi da će potaknuti mlade naraštaje istraživača da i sami urone u nadasve izazovan povijesni svijet kontroverznog dubrovačkog opata.

Zrinka Blažević

ZNANSTVENI KOLOKVIJ

"KRALJEVSTVO SLAVENA" MAVRA ORBINIJA - (RE)PRODUKCIJSKI OKVIRI I RECEPCIJSKI HORIZONTI U ČETIRISTOLJETNOM TRAJANJU

ZAGREB, 5. STUDENOGA 2001.
FILOZOFSKI FAKULTET, ODSJEK ZA POVIJEST I
ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
IVANA LUČIĆA 3, 10 000 ZAGREB

PROGRAM

9. 00 - 9. 30. Pozdravna riječ predstojnika Zavoda za hrvatsku povijest prof. dr. Drage Roksandića

9. 30. – 11. 30. Prva radna sjednica

Prof. dr. **Giovanna Brogi Bercoff** (Milano): *Il Regno degli Slavi* nel contesto della storiografia europea del rinascimento

Dr. **Stjepan Ćosić** (Dubrovnik): Mavro Orbini i raskol dubrovačkog patricijata

Prof. dr. **Sima Ćirković** (Beograd): Izvori Mavra Orbina: *addenda et corrigenda*

Akademik **Franjo Šanjek** (Zagreb): Orbinijevi izvori i uzori

-11.30. – 11. 45. Stanka-

11. 45. – 13. 45. Druga radna sjednica

Prof. dr. **Bruna Kuntić-Makvić** (Zagreb): Stara povijest i rana hrvatska povijest u djelu *Kraljevstvo Slavena* Mavra Orbinija

Doc. dr. **Mirjana Matijević-Sokol** (Zagreb) : Goti-Slaveni-Hrvati. Od Popa Dukljanina do Orbinija

Dr. **Darja Mihelič** (Ljubljana): Karantanija in njeni prebivalci v *Kraljestvu Slovanov* Mavra Orbinija

-14. 00. – 15. 00 Ručak-

15. 00. – 17. 00. Treća radna sjednica

Doc. dr. **Ivica Prlender** (Zagreb): Povijesni identitet srednjovjekovnog Dubrovnika i njegova ratna povijest prema *Kraljevstvu Slavena* Mavra Orbinija

Prof. dr. **Petar Korunić** (Zagreb): Slavenski etnos i etnički identitet u djelu Mavra Orbinija

Prof. **Snježana Husić** (Zagreb): Teritorijalna organizacija pripovijedanja u *Kraljevstvu Slavena*

-17. 00. - 17. 15. Stanka-

17. 15. – 19. 00. Četvrta radna sjednica

Dr. **Sándor Bene** (Budimpešta): Usi ed abusi di un arcitesto-l'influenza di Mauro Orbini sulla rappresentazione „dinastica“ croata del Seicento

Mr. sc. **Zrinka Blažević** (Zagreb): Intertekstualni odnosi između Orbinijeva *Kraljevstva Slavena* i latinskih historiografskih djela Pavla Rittera Vitezovića

Prof. dr. **Drago Roksandić** (Zagreb): Miho Marija Milišić (Dubrovnik, 20. 4. 1711.- Dubrovnik, 2. 8. 1798.): Posljednji dubrovački „orbinijevac“ i izvorišta protonacionalnog katoličkog (južno)slavenstva

18. 30. - 19.00. Završna rasprava

19. 00. - 19. 30. Primanje za sudionike Kolokvija

-20. 00. Večera-

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI 43

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

 PF press

ZAGREB 2011.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 43

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Damir Boras

Glavni urednik / Editor-in-Chief

Hrvoje Gračanin

Uredništvo / Editorial Board

Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek),
Hrvoje Petrić (rani novi vijek), Željko Holjevac (moderna povijest),
Tvrтко Jakovina (suvremena povijest), Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest),

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki (Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nada Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršna urednica za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Kristina Milković

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje

Ovi su Radovi tiskani uz financijsku potporu
Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske,
Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti,
znanstvenog projekta „Triplex Confinium - hrvatska višegraničja
u euromediterranskom kontekstu“

Naslovna stranica

Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog

Marko Maraković

Lektura

Julija Barunčić Pletikosić

Tisak

Hitra produkcija knjiga d.o.o.

Tiskanje dovršeno u prosincu 2011. godine

Naklada

250 primjeraka

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*